

אקמצא ובר קמצא

מוכר הסיפור במס' גיטין (נו). על חורבן ירושלים בגלל קמצא ובר קמצא שהם שני אנשים אולי אב וכן, שהיה אדם שהיה לו אוהב שניקרא בר קמצא והיה שונא את קמצא, ועשה אותו אדם סעודה גדולה והזמין את אוהביו ועמיתיו, וגם את בר קמצא. והנה הגיע בטעות **קמצא** במקום **בר קמצא**. בסעודה ראה אותו והבין שזה השונא שלו, אמר לו לקום ולצאת מהסעודה, וקמצא ביקש להישאר הואיל וכבר הגיע ויתן את התשלום על האוכל שיאכל. אותו אדם פלוני סרב, וקמצא הפציר בו עד שהיה מוכן לשלם חצי מהסעודה ואפילו את כל הסעודה וסרב וסילק אותו ובייש אותו ברבים, אמר אותו קמצא הרי חכמים היו שם מסובים ולא אמרו דבר, משמע שנזח להם עם זה. החליט קמצא ללכת להלשין לקיסר הרומי שמרדו בו היהודים. מה עשה, אמר לו תישלח להם עז משולשת ומפוטמת וניראה אם הם יקריבו אותה למזבח, עמד קמצא מיד והטיל בקרבן מום שלא יוכלו לשים לב הרומאים לזה אבל היהודים לא מקריבים קרבן כזה, מום של סריטה בעין שמפריעה לראייה ויש אומרים בשפתיים העליונות. ראו את זה חז"ל של אותו דור אמרו איך נוכל להקריב את הקרבן הרי יש בו מום והתורה אסרה להקריב מום שנאמר: "...תמים יהיה לרצון כל מום לא יהיה בו: עורת או שבור או חרוץ או יבלת או גרב או ילפת לא תקריבו אלה לה' כו", אפילו מגויס אסור להקריב בעלי מומין שנאמר: "ומיד בן נכר לא תקריבו את לחם אלהיכם מפל אלה כי משחתם בהם מום בם לא ירצו לכם", חשבו אולי משום שלום מלכות להקריב ואמרו שאי אפשר שאז יאמרו שבעלי מומין קרבים לדורות, חשבו להרוג את קמצא ואמרו אי אפשר לעשות כן שאז יחשבו שמי שמטיל מום בקדשים כגון קמצא דינו עונש מות. בין כך ובין כך לא הקריבו והלך קמצא להלשין לקיסר ובא אספסינוס והחריב את בית המקדש השני עיי"ש.

והנה חיפשנו דילוג מינימלי בתורה של "**אקמצא**", וכן מצאנו דילוגים מקבילים: "**בדוק**", וכן "**שבע ין**", שהוא לשון הגמ': "**בדוקין שבעין**", וכן אקמצא הוא מלשון חז"ל ממש שם במס' גיטין, ופירושו: על קמצא, כלומר בגלל קמצא ובר קמצא חרבה ירושלים. וראינו מהסיפור שבגלל שקמצא אמר לקיסר לשלוח קורבן והטיל בו מום בעין או בשפתיים, גרם את כל החורבן.

מתובוכי יחלהו אנ ייהוה מקדשם וכל זר לא יאכל קדש ושבכהן ושכיר ל
א יאכל קדש וכהן כי יקנה נפש קנין כספו הוא יאכל בו ויליד ביתו הם יאכ
לו בלחמו ובתכהן כיתה יהלא יש זה והוא בתרומת הקדש יסלאת אכלו בתכהן
כיתה יהאלמנה וגרושה וזרעא ין להו שבהאלב יתאבי הכנעורי המלחסאב
יתאכל וכל זר לא יאכל בו ואישכי יאכל קדש שבשגגהו יספח משיתו עלי וו
נתן לכהן אתה קדשו לא יחלל ואתקדש יבני ישראל את אשר ירימו ליהוה
שיאו אותם עון אשמה באכלם אתקדש יחסכי יאני יהוה מקדשם וידבר יהוה
למשה לאמר דבר אלהרן ואלבניו ואלכלבני ישראל לאמר תא להסא ישא יש
מבית ישראל ומן הגרבי ישראל אשר יקר יקרבנו ולכל נדר יהס ולכל נדרות
אשר יקר יבול יהוה לעלחלרצ נכסתמי יסזכרב בקרב כשביסו בעז יסכלאש
דבמוסלאתקריבוכלאלרצוניהיתלכסואישכי יקריבזבחשלמיסליה
והלפללא נדרא לנדבהכבקרדאו בצאנתמיסיהילרצו כלמוסלא יהיבו
עורתאו שבורא וחרוקאו יבלתאו גרבאו ילפתלאתקריבו אלה יהוה אש
הלאתתנו מהסעלהמזבח ליהוה ושוורו ששר ועוקלו וטנדבהתעשהאנו ולנ
דרא ירצהו מעו וכתותונתוקו כרותלאתקריבו ליהוה בארצכם לאתע
שו ומידכן נכרלאתקריבו ואתלחסאלה יכסמכלאלהכי משחתם בהסמוסבסל
א ירצו לכסו ידבר יהוה אלמשה לאמר שוראו כשבאו עזכי יולדוה השבעת
ימיסתחאמו מי וסהשמיני והלאה ירצה לקרבן אשה ליהוה ושוראו שהא
תו ואתבנו לאתשחטו בי וסאחד וכי תזבחזבח תודה ליהוה לרצ נכסתזבח
וביוסה הוא יאכל לאתות ירוממו ועד בקראני יהוה ושמרתם מצות יועשי

תמונה 1: דילוג מינימלי בתורה "**אקמצא**", חותך דילוגים: "**בדוק** שבעין".

ובאופן מדהים כל זה רמז בדילוגים, עיין היטב בפסוקים החותכים את הדילוג והם: **אישא ישמבית ישראל**, פסוק זה אוסר אפילו על גוים להקריב קרבנות בעלי מומים ולכן אמר איש איש לרבות גוים, והפסוק מפרט את המומים שאסור שיהיה בקרבן והם: "עורת או שבור או חרוץ או

יבִּלֵת או גָּרַב או יִלְפֵת לא תִקְרִיבוּ אֵלָה לַה', וְאִשָּׁה לֹא תִתְּנוּ מֵהֶם עַל הַמִּזְבֵּחַ לַה', וְכָתַב רַש"י עֲוֹרֵת, שֶׁמֶּדְבַר שֶׁל מוֹם עוֹרוֹן כֹּ' שֶׁלֹּא יֵהָא בּו מוֹם שֶׁל עוֹרֵת ע"כ. וְנִירָאָה שְׁזֵה לִפִּי מִי שֶׁאִמַר שֶׁקִּמְצָא הֵטִיל מוֹם בְּדוֹקִין שֶׁבְעֵין כְּלוּמַר מִקּוּם דֶּק בְעֵין וְגַרְמֵם לַעֲיוּרוֹן לַקְרִיבָן¹. וְחֲרוֹץ, רִיס שֶׁל עֵין שֶׁנִּסְדַּק או שֶׁנִּפְגַּם וְכֵן שֶׁפִּתּוּ שֶׁנִּסְדַּקָּה או נִפְגַּמָּה ע"כ, הֵה לִפִּי מִי שֶׁאִמַר שֶׁהֵטִיל קִמְצָא מוֹם בְּנִיב שֶׁפִּתִּיִּים וִי"ל שֶׁגַּם זֶה הוֹלֵךְ לִמ"ד שֶׁהֵטִיל מוֹם בְּדוֹק שֶׁבְעֵין שֶׁכֵּן מִפּוֹרֵשׁ בְּמַס' בְּכוֹרוֹת (לח): שְׂרִיסֵי הָעֵין הֵם בְּתוֹךְ הָעֵין מִמֶּשׁ וְלֹא רִיסִים שֶׁאֵנּוּ מִכִּירִים. וְכֵן נִירָאָה מֵהֵתְרַגּוּם יוֹנְתָן שֶׁתְּרַגַּם כֶּאֱנִי: "דְּסָמִי או דְּתַבִּיר גְּרָמָא או דְּרִיסוּי לְקִיִּין או דְּעֵינּוּי לְקִיִּין דְּמַעְרַב חִיּוּרָא בְּאוּכְמָא", הֵה לִפִּי דַעַת ר' יוֹסִי בְּמִשְׁנָה שֶׁמִּתְעַרֵּב הַלְבָן שֶׁל הָעֵין בְּשַׁחֲרוֹ חֵה תְּבַלּוּל.

וְכֵן מֵה שֶׁכָּתוּב בְּהַמִּשְׁךְ הַטְּבֵלָה **וּמִיָּד בֵּן נִכְרָא תִקְרִיבוּ**: "וּמִיָּד בֵּן נִכְרָ לֹא תִקְרִיבוּ אֶת לֶחֶם אֱלֹהֵיכֶם מִכָּל אֵלָה כִּי מִשְׁחַתֶּם בָּהֶם מוֹם בָּם לֹא יִרְצוּ לָכֶם", רוּמַז לְרוּמָאִים שֶׁשִּׁלְּחוּ אֶת הָעֵגְלָה הַמְשׁוּלֶשֶׁת וְהַמְפּוֹטְמֶת עִם הַמוֹם שֶׁהֵטִיל בֵּה קִמְצָא לְהַקְרִיבָהּ, וְכָתַב רַש"י הֵייתָה חוֹשֵׁב לוֹמַר מִשׁוּם שְׁמוֹתַי לְגוּיִם לְהַקְרִיב קְרִיבָן עִם מוֹם רַק שֶׁלֹּא יֵהִיָּה מִחוֹסֵר אֲבָר, זֶה נִכּוֹן רַק בְּמִזְבֵּחַ בְּבִמּוֹת אֲבָל כֶּאֱנִי בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ גַּם הֵם חִיּוּבִים קְרִיבָן תְּמִים לֹלֵא מוֹמִים כִּלְלֵל.

וְנִירָאָה לְבֵאֵר, מֵה עֵינֵי קִמְצָא וְבֵר קִמְצָא לְחוּרְבָן יְרוּשָׁלַיִם לְבַד מִפֶּשֶׁט הַדְּבָרִים שֶׁהִיָּתָה שְׁנֵאת חִינָם כְּזֹאת, קִמְצָא הוּא תְּרַגּוּם נִמְלָה, חֵה דְבַר מוֹעֵט וְבֵר קִמְצָא בֵּא לְמַעַט עוֹד יוֹתֵר, קֵטֵן שֶׁבְקִטְנִים. עַל דְּבַר קֵטֵן שֶׁבְקִטְנִים חֲרַבָה יְרוּשָׁלַיִם וְהוּא רִמַּז לְדוֹקִין שֶׁבְעֵין, שֶׁהוּא דֶּק עַד שֶׁלֹּא הִבְחִינוּ בּו הַרוּמָאִים אֲבָל הֵיִהוּדִים הִבְחִינוּ בּו וְהַקְפִּידוּ עֲלֵיו, חֵה כִלְל בְּחִצִּיצָה וּבְזוּגוֹת וְעוֹד כֹּל דֶּקֶפִּיד קֶפְדִּין בְּהַדִּיָּה, וְהֵיִינוּ עַל מֵה שֶׁהָיוּ צְרִיכִים לְהַקְפִּיד כְּגוֹן מֵה שֶׁסוּלֵק קִמְצָא לֹא הַקְפִּידוּ שְׁזֵה דְבַר גְּדוּל. וְמֵה שֶׁאִמַר ר' יוֹחָנָן "עֲנוּתְנוֹתוֹ שֶׁל רַבִּי זְכַרְיָה בֵּן אֲבָקוּלַס הַחֲרִיבָה אֶת בֵּיתֵנוּ וְשִׂרְפָה אֶת הַיִּכְלָנוּ וְהַגְּלִיתֵנוּ מֵאַרְצֵנוּ", לְכַאוּרָה תְּמוּהָ מֵאֹד מֵה אֲשֵׁמִים רַבְּנָן שֶׁחֲשִׁשׁוּ לְדַבְרֵי תוֹרָה, וְנִירָאָה שֶׁאוֹתָה עֲנוּוָה פְּסוּלָה הִיא שֶׁהוּבִילָה אֶת הַחֲכָמִים בְּבֵית פְּלוּנִי שֶׁלֹּא לְמַחֲוֹת עַל קִמְצָא וְלִכְּן אֹמַר ר"י עֲנוּתְנוֹתוֹ שֶׁל זְכַרְיָה כֹּ' ר"ל אוֹתָה עֲנוּוָה שֶׁל חֲכָמֵי הַדּוֹר.

¹ וְאֵע"ג שֶׁרַש"י תִירַגַּם דוֹק טִיל"א בְּלַע"ז שֶׁפִּירוּשׁוֹ תְּבַלּוּל, וְכֵן הִבִּיא בְּפִסְחִים (עג) בְּדוֹקִין שֶׁבְעֵין. טִיל"א כְּגוֹן הַנוּטָה כְּדוֹק שְׁמִים וְגַבִּי קְרִיבָן מוֹם הוּא כְּדַכְתִּיב או דֶּק או מְבַלּוּל בְּעֵינּוּ, נִירָאָה שֶׁכּוֹנוֹתוֹ רַק לְהַסְבִּיר אֶת הַלְשׁוֹן דֶּק, אֲבָל אִיסוּר דוֹקִין שֶׁבְעֵין יֵצֵא מֵהַפְּסוּק "עֲוֹרֵת או שְׁבוּר או חֲרוֹץ" הַמוּבָא בְּטְבֵלָה.